

Híreink

A *Múlt és Jövő* életében kiemelkedő esemény volt Patai Rafael látogatása Budapesten 1993. szeptember 16. és október 5. között. A most 82 éves antropológus és judaista lapunk alapítójának, Patai Józsefnek fia, testközelből látta a *Múlt és Jövő* születését és fénykorát, nemegyszer helyettesítette apját a szerkesztésben, s írói, tudósi karrierjét is e hasábokról indította. Ami a közönség számára nyilvánvaló volt, az az előadás-sorozat, amelyet folyóiratunk a Magyar Írók Szövetségével, a Magyar PEN Clubbal és az ELTE Néprajzkutató Csoportjával közösen rendezett. Az előadások címei sorrendben: Patai József irodalmi munkássága, a *Múlt és Jövő* születése (az Írószövetség székházában szeptember 21-én, közreműködött Török Ádám fuvolaművész és Czákó Klára színművész). Mítosz, történelem, irodalom, barátság és közös munka Robert Graves-szel (a PEN Club előadótermében szeptember 27-én), Istennők a Bibliában (október 1-jén az ELTE tanácstermében). Az előadásokat nagy érdeklődés kísérte. Ami kevésbé volt látványos, az az intenzív munka és barátkozás, amelynek során Patai Rafael ismét arra vállalkozott, hogy a *Múlt és Jövő* meghatározó munkatársa legyen hatvanévnnyi (kényszer)szünet után. Ennek eredményét már lapunk olvasói is láthatják '93-as évfolyamunkban. Rafael többször tett látogatást a *Múlt és Jövő* Keleti Károly utcai szerkesztőségében (egy ilyen alkalommal Röhrig Géza egyórás portréfilmet készített róla), és a szerkesztőség munkatársait ellátta hasznos és bátorító tanácsokkal. A háromhetes ittlét alatt találkozott államférfiakkal, történészekkel, zsidó vezetőkkel, rabbikkal és pedagógusokkal, újságírókkal, drását mondott a Rabbiseminárium szukkájában, s ellátogatott Gyöngyöspátára, ahonnan családja, sőt neve is eredt (lásd Patai József talán legértékállóbb művét: a *Középsőkapu*). Ennek az egyszerre emocionális és szociológiai érdeklődésnek az a célja, hogy készülő nagy műve befejezéséhez olyan anyagot gyűjtsön, amelyhez nem elegendők a könyvek, szakcikkek nyújtotta ismeretek, hanem atmoszférára és közvetlen tapasztalatokra van szükség. A végéhez közeledő, közel ezeroldalasra tervezett mű a magyar zsidóság történelmi és pszichológiai portréja. Legtöbb gond az utolsó, a Soá utáni fejezetekkel lesz. Ezek átnyúlnak az itt élők számára sem egyértelmű jelenbe, hiszen a római kortól kezdve több mint ezer év múltat áttekintő mű végén a szerzőnek elkerülhetetlenül fel kell tennie a kérdést: mi lesz a magyar zsidóság jövője? A könyv angol nyelven íródik, s az a tervünk, hogy az amerikai kiadással párhuzamosan magyarul is megjelentetjük. (Annál is inkább, mert elkészültében a *Múlt és Jövő*, a New York-iszék-

helyű Magyar Zsidók Világszövetsége Amerikai Tagozatával karöltve, részt vesz.) Patai Rafael magyarországi látogatása alatt több nagy terv is született. Így Voigt Vil móssal, az ELTE néprajzi tanszék-vezetőjével elhatározták, hogy a régóta fájó pontként hiányzó magyar zsidó folklórról szóló könyv megírására teamet hoznak létre, s ő a mű amerikai kiadását előmozdítja és gondozza. Hasonló összefoglaló könyv elkészítésére szólította fel Karády Viktort, a magyar zsidó szociológiát illetően. A *Múlt és Jövő* könyvprogramja számára jegyzetekkel és előszóval látja el édesapja *Középsőkapu* című művét, amelynek kiadásával folyóiratunk tisztelegni kíván alapítója előtt. Az ő 35 (harmincöt!) könyvéből elsőként a legégetőbbben hiányzó *Jewish Mind* kiadását tervezzük. Hiszen csak egyetlen könyve, a Robert Graves-szel közösen írt *Héber mítoszok* jelent meg magyarul 1968-ban, amely 22 000 példányban azonnal elfogyott. A *Múlt és Jövő* a *Cserépfalvi Könyvkiadóval* közösen tervez egy újrakiadást. Ebben szerepel majd néhány érdekes levél, amelyet az alkotótársak váltottak a mű írása közben, valamint az a nagy esszé, amelyet Patai írt halhatatlan barátjáról. Summa summarum: Patai Rafael budapesti látogatása alkalmával elfogadta és tudomásul vette azt a nem mindennapi kihívást, hogy még – százhuszadik évéig – nem lehet olyan öregember, amire éveinek száma feljogosítaná, hanem részt kell vennie édesapja nagy vállalkozásának újraélesztésében és felvirágoztatásában. Jövőre itt szeretne lenni (Jeruzsálemben élő öccsével, Saul Pataival, a világ-hírű kémikussal) annak az emlékműnek a felavatásán, amelyet a VII. kerület Podmaniczky u. 6. sz. házának a falán szeretnék a Fővárosi Önkormányzattal közösen felállítani. Abban a házban élt legtovább Patai József, s ott volt a leghuzamosabb ideig a *Múlt és Jövő* szerkesztősége. Ott született, ott élte ifjúkorát Patai Rafael is.

PATAI RAFAEL SZÁNTÓ TIBORNÁL

Október 16-án és 17-én lapunk két estet is adott Pécssett. Az elsőt a Pécsi Művészetek Háza rendezte. Itt a főszerkesztőn kívül fellépett a fél Muzsikás együttes (Sipos Mihály, Éri Péter) és a helyi színház fiatal művésze. A bemutatkozás előtt levetítették Jancsó Miklós–Kőbányai János–Böjte József: *Maradékok* (Máramaros) és *Hegyalja* című lírai dokumentumfilmjét. A második est inkább beszélgetés-barátkozás volt a Pécsi Hitközség Goldmark-termében. *Stark András* pszichológus vezette a pécsi zsidó fiatalok (fiatalok=negyvenesek) körét, ahol egy bensőséges estébe nyúló délutánon megbeszéltek a vidéki zsidó lét problémáit, s azokat a terveket, amelyeket ez a lelkesen összetartó kör kitűzött maga elé. (Most a Soá méltó megemlékezésén dolgoznak, amelyre tudományos konferenciát is terveznek.)

*

Következő rendezvényünk is vidéken zajlott, Kecskeméten. Az Erdei Ferenc Művelődési Központ szervezésében november 17–22. között Zsidó Kulturális Hetet tartottak a városban több helyszínen is, gazdag, minden műfajra kiterjedő programmal. *Múlt és Jövő*-estet tartottunk az Erdei Ferenc Művelődési Központ nagytermében november 19-én. Az est filmekkel kezdődött, ahol levetítettük a már Pécssett bemutatott alkotásokat (ezek a tévére készült darabok egy ideig semmiképp nem kerülhetnek képernyőre), s utána az alkotók, *Jancsó Miklós* és *Böjte József* válaszoltak a szép számban összegyűlt közönség kérdéseire, majd „átcsúsztunk” irodalmi estbe, ahol *Kathy Horváth Lajos* hegedült, *Sivók Irén* színművész énekelt és olvasott fel a *Múlt és Jövő*-ben megjelent művekből, a kortárs irodalmat *Györe Balázs* és *Koppány Márton* képviselte, akik saját műveiket adták elő. Az esten szép számban jelent meg a város értelmisége, többek között a *Forrás* teljes szerkesztői gárdája. Az előadást követő kis házi koncerten *Kathy Horváth Lajos* muzsikált. A *Forrás* főszerkesztője, *Füzi László* együttműködést ajánlott fel, hogy '94-ben készítsünk egy olyan számot, amelyben mindkét szellemi műhely szerkesztői és szerzői részt vesznek.

A kecskeméti rendezvénysorozat záró eseménye tudományos ülészak volt *Az Alföld zsidósága* címmel, 22-én. Egy teljes nap a régió zsidó vonatkozású történelméről, néprajzi, szociológiai adottságairól tartottak előadásokat. Folyóiratunk egyike volt az ülészak anyagi és szellemi szponzorainak. Az itt elhangzott értékes előadások – javarészt a lapunkban publikáló szerzőktől – vagy egy *Múlt és Jövő* tematikus szám, vagy még szerencsésebb esetben – kellő szponzori gárda összeverbuválása esetén – külön kötetben lesznek olvashatók.

*

November 27-én a Kecskeméten összecsiszolódott gárda és műsor (*Kathy Horváth*, *Györe*, *Koppány*, *Sivók*, *Jancsó*-filmek s főszerkesztői botcsinálta konferanszié) mutatkozott be a budapesti *Kossuth Klub* színpadán, annak a sorozatnak keretében, amely számba veszi folyóiratműhelyeinket. A program kiegészült *Maria Teresa Uribe*, a Magyar Állami Operaház magánénekesnőjének ladinó dalaival, s *Bob Cohen*, a *Múlt és Jövő* régi barátjának és szerzőjének klezmer produkciójával, ezúttal egy csinos, amerikai tangóharmonikás lány kíséretében. Új verseivel ugrott be *Röhrig Géza*, aki még műsoron kívül levetítette a Salgótarjáni úti zsidó temető tragikus állapotáról szóló dokumentumfilmjét is.

Estjeink sikere további hasonló rendezvények szervezésére ösztönöz. Olyan jellegűekre, amelyek azt az élményt nyújtják, amit a nyomtatott folyóirat nem képes: tehát a film, a zene, a színjátszás területén alkotó barátainkat mozgósítjuk. (Újabb közreműködőket – a szervezésben is – szívesen várunk.) *Lugosi Győző* igazgató följánlotta a *Kossuth Klub* (VI. Múzeum u. 7.) pompás termeit minden *Múlt és Jövő* szám megjelenése után, hogy „élőben” is bemutatkozhassunk. (Mindent megteszünk, hogy az időpontokról értesítsük az olvasót.)

*

Noha Kedves Olvasónk bőven kiheverte a '93-as év végének vigalmait és azok fáradsalmait, mikor e sorokat olvassa, sajnálatos csúszások eredményeképp; a *Múlt és Jövő*-vel még mindig a tavalyi év végén tart. Ezért kérjük, hogy akinek lejárt az előfizetése, újítsa azt meg.

Tudjuk és mélyen átérezzük, hogy mennyire „elviselhetetlen *Múlt és Jövő* nélkül élni”. Ezért a '94-es, mozgalmasnak ígérkező évet fordított (pozitív) csúszással kezdjük. Azaz: az év első negyedében több számot is kihozunk. E cionizmus-számunkkal együtt egy Debrecen-összeállítást is terveztünk. Az anyaggyűjtés a debreceni szerzők jóvoltából olyan jól sikerült, hogy egy egész számra való nívós írás gyűlt össze. Ezért azt február végén 94/1-es számként soron kívül jelentetjük meg – a *Debreceni önkormányzat támogatásával* – egy egész kicsit késve, de mégis a városalapítás háromszázadik évfordulójához hozzájárulva. Nem lehet viszont lekésni a magyar Soá ötvenedik évfordulóját, ezért második számunkat *áprilisban* jelentetjük meg, hogy részt vegyünk a magyar zsidóság legragikusabb korszakára emlékező gyászban.

KÖVETKEZŐ MÚLT ÉS JÖVŐ ESTÜNK:

1994. március 1-jén, kedden este 7 órakor lesz a Kossuth Klubban
(Budapest VIII., Múzeum u. 7.). Minden kedves olvasónkat szeretettel várjuk.

A szerkesztőség